

- створення координаційного органу між науково-дослідними установами, підприємствами ОПК та Міноборони для забезпечення ефективної взаємодії, забезпечення повного державного фінансування всього циклу оборонно-орієнтованих розробок.

Список використаних джерел

1. Methodological Guidance for Conducting and Critically Appraising Delphi Panels. – RAND Corporation. – 2023. URL: <http://www.rand.org/pubs/tools/TLA3082-1.html> (дата звернення: 11.03.2025).

2. Попович О.С. Про завершення та основні підсумки комплексного прогнозно-аналітичного дослідження з метою виявлення найбільш актуальних напрямів наукового пошуку. *Наука та наукознавство*. 2022. № 3 (117). С. 68–80. <https://doi.org/10.15407/sofs2022.03.068>.

3. Український науково-технічний форсайт: стратегічні напрями та перспективи розвитку науки і технологій. /Під ред. д-ра екон. наук Поповича О.С. Київ: Інститут досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г.М. Доброва НАН України, 2024. - 84 с. DOI: 10.5281/zenodo.14579380.

4. Кавуненко Л.П., Черногаєва О.Г. Визначення науково-технологічних пріоритетів: деякі результати дослідження. *Наука, технології, інновації*. № 2 (34). 2025. С.77-87.

УДК 330.1

JEL Classification: O33, O35

DOI: <https://doi.org/10.64076/eecsr250915.06>

Корнівська В. О.,
д-р екон. наук, старший
науковий співробітник сектору
цифрової економіки, відділ економічної теорії,
ДУ "Інститут економіки та прогнозування
НАН України", м. Київ

ЦИФРОВА ЛЮДИНА У КОНТЕКСТІ ПОВОЄННОГО РОЗВИТКУ

Цифрове суспільство, яке, розвиваючись, диктує свої вимоги щодо формування адекватного йому соціоінституційного середовища, істотно вплинуло на трансформації ринкового суб'єкта та соціального характеру, від наріжних складових якого напряму залежить повоєнна реконструкція

економіки України. У контексті реалізації повоєнного відновлення особливо важливими є налаштованість на довгострокові перспективи діяльності та комунікаційна спроможність.

Приймаючи від суспільства модерна важливі складові соціального характеру, цифрове суспільство поступово їх трансформує у логіці сучасних викликів. Модерна індивідуалізація всіх проявів соціального та економічного буття, захоплення індивідом та його унікальними якостями поступово вийшло на особливий рівень сприйняття суб'єкта не у його цілісності, а через його певні відокремлені модуси. Це проявлялося у всіх соціально-економічних сферах: від культури до виробництва.

Е. Тоффлер, цитуючи Г. Форда, що показував якості робітника, який використовувався на його підприємствах для виконання стандартизованих операцій, нарікав на антигуманний підхід капіталіста початку ХХ століття, який вважав, що над виконанням певних операцій могли працювати люди з фізичними вадами. Таким чином, Тоффлер відзначаючи жорстокість, до якої може призвести зростаюча спеціалізація, наголошував, що для спеціалізованого капіталістичного труда потрібний на цілісний робітник, а лише його певна частина [1].

На межі ХХ – ХХІ століття актуалізується вже не цілісний ринковий суб'єкт, а його визначена якість, статус людини у системі економічних відносин, – людина-споживач, зручний для реалізації зростаючих обсягів виробництва. Погоджуючись з Е. Тоффлером, скажемо, що у кожного історичного етапу є свої механізми трансформації, але всі вони витікають з розриву між виробництвом та споживанням. Традиційні ринкові умови показували приклади, як надвиробництво, що по суті є невідповідністю між створеним продуктом, та тим, на який міг бути заявлений попит, формувало умови для кризового вирішення протиріч.

Сьогодні такі протиріччя вирішуються не в умовах економічної кризи, а в межах ілюзії, породженої виробником, що увесь вироблений продукт має бути реалізований через формування штучного попиту у системі маркетингу. В умовах інформаційного профіциту цифрового суспільства маркетинг, заснований на всебічному зборі та систематизації інформації для кастомізації послуг, став ефективною зброєю виробника у битві за споживача.

Останній, поринувши у світ споживчого кредитування, неодмінного профіциту ліквідності, став особливо толерантним до споживання в умовах зростаючого психологічного захоплення його характерною технологічною зручністю. За таких умов споживання прийняло форму процесуючого. Цифрова людина заглиблена у невротичний стан пошуку задоволення потреб, що насправді не є її власними, але нав'язаними зовні. Як справедливо зауважував Е. Фромм, сучасна людина вважає, що мотивована власною вигодою, а насправді її життя присвячене досягненню цілей, що не є її власними [2, с.110].

Споживаюча *homo impressed*, - людина вражена, - налаштована на реалізацію короткострокових мотивацій задоволення потреб тут і зараз, довгострокові перспективи не є переважними у її мотиваційній та ціннісній системі через домінування фінансово-орієнтованих патернів поведінки.

У сучасних умовах спостерігається їх тривале укорінення в українському соціоінституційному середовищі, про що, зокрема, свідчать зростаючі обсяги споживчого кредитування, збільшення якого у 2025 році очікується на рівні 20 %.

Основними причинами цих процесів є високий попит на фінансування повсякденних потреб на тлі інфляційного тиску. Це означає, що зростання схильності до отримання кредитних ресурсів відбувається в умовах загальноекономічної дестабілізації, яка б мала стримувати традиційного ринкового суб'єкта від необачних фінансових рішень. Водночас ми спостерігаємо протилежну картину через явне нецілісне прийняття реальності сучасними економічними агентами, відсутність усвідомлення довгострокових мотивацій діяльності.

Авангардний розвиток споживчого кредитування може також свідчити про поступову втрату усвідомлення ринковим суб'єктом соціально-економічних ефектів власної діяльності у контексті впливу на групи та колективи. Наприклад, у процесі прийняття рішень не береться до уваги факт очевидного тиску взятого сьогодні кредиту на довгострокову соціальну усталеність та мобільність родини. Операційна активність у межах довгострокових цілей існування родини означає синхронізацію діяльності суб'єктів, об'єднаних єдиним цілепокладанням, приємність, мінімізацію невизначеності, солідаризацію у боротьбі з ризиками, - все, що впорядковує соціоінституційні реакції, робить їх ефективними, створює основи позитивного соціального клімату. У процесі форсованого розвитку споживчого кредитування відбувається неочевидна, але суттєва трансформація соціального характеру – нівелювання усвідомлення колективних, соціальних рамок діяльності.

На тлі триваючих трансформацій професійного середовища ці процеси будуть здійснювати істотний тиск на системи прийняття колективних рішень. Так, за фрілансерства, що передбачає незалежний власний графік, який не потребує домовленостей, взаємодії та комунікації, європейських тенденцій до скорочення робочого тижня, що передбачає скорочення часу, за якого людина знаходиться у колективному бутті, здатність ринкових суб'єктів до узгоджених колективних дій буде все меншою, комунікаційна невизначеність буде зростати.

Все це створює істотну загрозу для соціоінституційної усталеності, при цьому комунікаційна невизначеність буде компенсуватися жорсткими

авторитарними засобами організації соціоінституційного середовища, несумісними з завданнями повоєнного відновлення.

Список використаних джерел

1. Toffler Alvin. The Third Wave. URL: <https://avalonlibrary.net/ebooks/Alvin%20Toffler%20-%20The%20Third%20Wave.pdf> (дата звернення 10.09.2025).
2. Фромм Е. Втеча від свободи. Харків : КСД, 2024. 285 с.

УДК 330.88:330.35

JEL Classification: L60, Q01

DOI: <https://doi.org/10.64076/eecsr250915.07>

Косінський П. М.,

доктор філософії, доцент,

доцент кафедри економіки,

Луцький національний технічний

університет, м. Луцьк

Дубінчин В. В.,

здобувач третього (освітньо-

наукового) рівня вищої освіти,

Луцький національний технічний

університет, м. Луцьк

ІНСТИТУЦІЙНІ ЗАСАДИ СТАЛОГО ПРОМИСЛОВОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННИХ ТА ПІСЛЯВОЄННИХ ВИКЛИКІВ

Сталий розвиток промисловості України в умовах повномасштабної війни та післявоєнної відбудови є важливим інституційним викликом.

Як зазначає Організація Об'єднаних Націй з промислового розвитку (UNIDO) у своїх звітах, саме інституції створюють рамки, у яких здійснюється модернізація виробництва, формуються інвестиційні стимули та відбувається інтеграція у глобальні ринки [1].

Для України питання інституційної спроможності є не менш актуальним, ніж завдання відновлення матеріальних активів, адже за відсутності прозорих правил ефективної діяльності координуючих органів навіть значні ресурси можуть бути використані нерационально.

За даними Rapid Damage and Needs Assessment (RDNA4), сумарні потреби у відбудові та модернізації на горизонті десяти років оцінюються у 524 млрд дол. США [2, с. 40–41].